

Inozemna izravna ulaganja u zemlje srednje i istočne Europe

Vozila, Marija

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:852572>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-19**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

MARIJA VOZILA

INOZEMNA IZRAVNA ULAGANJA U ZEMLJE SREDNJE I ISTOČNE EUROPE

Završni rad

Pula, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

MARIJA VOZILA
INOZEMNA IZRAVNA ULAGANJA U ZEMLJE SREDNJE I ISTOČNE EUROPE

Završni rad

JMBAG: 0303064689, redovita studentica
Studijski smjer: Menadžment i poduzetništvo
Predmet: Međunarodna ekonomija
Znanstveno područje: Društvene znanosti
Znanstveno polje: Ekonomija
Znanstvena grana: Međunarodna ekonomija
Mentorica: dr. sc. Ines Kersan - Škabić

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Marija Vozila, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera Menadžment i poduzetništvo ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Marija Vozila dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Inozemna izravna ulaganja u zemljama srednje i istočne Europe koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

Pula, ožujak 2019.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. INOZEMNA IZRAVNA ULAGANJA	2
2.1. Pojam i vrste nastanka inozemnih izravnih ulaganja	2
2.1.1. Spajanja i preuzimanja.	3
2.1.2. Greenfield investicije.	5
2.1.3. Brownfield investicije	6
2.2. Prednosti i nedostaci inozemnih izravnih ulaganja	6
2.3. Ciljevi inozemnih izravnih ulaganja	8
2.4. Efekti inozemnih ulaganja na trgovinu i siromaštvo	10
3. ANALIZA KRETANJA INOZEMNIH IZRAVNIH ULAGANJAU ZEMLJAMA SREDNJE I ISTOČNE EUROPE.....	13
4. PRIMJERI INOZEMNIH ULAGANJA U ZEMLJE SREDNJE I ISTOČNE EUROPE.....	17
4.1. Inozemna izravna ulaganja u Hrvatsku	17
4.2. Inozemna izravna ulaganja u Sloveniju	27
5. ZAKLJUČAK	34
SAŽETAK	36
SUMMARY	36
LITERATURA	37
POPIS GRAFIKONA, SLIKA I TABLICA	39

1. UVOD

Inozemna izravna ulaganja posljedica su globalizacije svjetske ekonomije, a nastaju kada rezident neke zemlje postane vlasnikom 10 ili više % nekog poduzeća u drugoj zemlji. Inozemna izravna ulaganja uvelike utječu na gospodarstvo svih zemalja koje su u ulozi investitora ili domaćina. Danas, tranzicijske zemlje postaju sve više pristupačnije i otvorenije međunarodnim operacijama te liberalizaciji vlastitih ekonomija, a takvim postupkom privlače i mnogobrojne investitore.

Cilj rada je prikazati i analizirati kretanja inozemnih izravnih ulaganja u zemljama srednje i istočne Europe, odnosno zemljama EU 13 bez Malte i Cipra. U radu će se istaknuti i pozitivni i negativni učinci priljeva inozemnih izravnih ulaganja.

Rad je podijeljen u pet poglavlja. Prvi dio rada se bavi samom definicijom inozemnih izravnih ulaganja te njezinim oblicima, prednostima i nedostacima, ali i ciljevima i efektima na gospodarstvo. Drugi dio rada bavi se analizom inozemnih izravnih ulaganja u Bugarskoj, Češkoj, Estoniji, Hrvatskoj, Latviji, Litvi, Mađarskoj, Sloveniji, Slovačkoj, Poljskoj i u Rumunjskoj s posebnim naglaskom na detaljniju analizu Hrvatske i Slovenije.

U ovom radu, korištena je znanstvena literatura, različite metode analize i sinteze podataka iz literature, internet stranica, kao i metode komparacija različitih podataka te statističke metode.

2. INOZEMNA IZRAVNA ULAGANJA

Tijekom 17. i 18. stoljeća, počelo se ulagati u proizvodne djelatnosti susjednih zemalja. Investiranje u udaljenije krajeve se događalo prilično rijetko zbog nerazvijenog transporta i komunikacijskih sredstava, no u drugoj polovici 19. stoljeća, razvojem željeznica i parobroda, te izumom telegrafa i otvaranjem novih pomorskih putova, kao što je Sueski kanal, stvorilo je uvjete za ubrzani rast međunarodne trgovine, a samim time i inozemnih izravnih ulaganja.

2.1. Pojam i vrste nastanka inozemnih izravnih ulaganja

„Inozemna izravna ulaganja (eng. Foreign direct investments) su sva ona ulaganja u domaće poduzeće (rezidenta) gdje strani investitor (nerezident) stječe 10% ili više vlasništva nad običnim dionicama poduzeća (inkorporiranog ili neinkorporiranog) ili ekvivalentni iznos glasačkih prava.“¹

Investitor može biti pojedinac, fond, zaklada, država i drugi, poput multinacionalnih kompanija² koji svoju prisutnost na inozemnom tržištu osiguravaju :

- a) izvozom vlastitih proizvoda,
- b) licenciranjem, tj. povjeravanjem proizvodnje svoga proizvoda stranom poduzeću na osnovi ugovorenog odnosa,
- c) premještanjem dijela proizvodnje u stranu državu u kojoj će se proizvoditi neki dio složenog proizvoda,
- d) premještanjem u inozemstvo proizvodnje čitavog proizvoda, otvarajući identičan ili sličan proizvodni pogon kakav već postoji u matičnoj državi.³

¹M. Jošić.(2008), Inozemna izravna ulaganja u funkciji izvoza: slučaj Hrvatske, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, str.2-3., dostupno na: http://bib.irb.hr/datoteka/374316.zef6_mjosic.pdf (19.09.2019.)

² Ekonomski najsnažnija poduzeća razvijenih država

³D. Pavlović, *Inozemne direktne investicije u međunarodnoj trgovini*, Zagreb, Golden marketing - Tehnička knjiga, 2008., str.29.

U situaciji kada se investitor odluči na inozemno investiranje novog ili kupnje postojećeg poduzeća u kojem će replicirati cjelokupnu postojeću proizvodnju tada je riječ o horizontalnim investicijama dok kod proizvodnje jednog komada ili više dijelova nekog složenog proizvoda radi se o vertikalnim investicijama. Vertikalna ulaganja poduzimaju se sa svrhom kako bi se nabavile jeftinije sirovine, odnosno kako bi se približilo kupcima na inozemnim tržištima kroz preuzimanja distribucijskih centara.⁴

Inozemna izravna ulaganja na inozemnom tržištu zahtijeva od investitora osnivanje vlastitih podružnica u inozemstvu otvaranjem novih poduzeća, ulaganjem ili spajanjem i pripajanjem postojećih poduzeća.

2.1.1. Spajanja i preuzimanja

Spajanje i preuzimanje, engl. mergers and acquisitions, je pojam kojim se definiraju operacije reorganizacije trgovačkih društava. Prema OECD-u spajanja predstavljaju spajanje dviju ili više firmi u postojeću tvrtku ili osnivanje neke nove tvrtke. Spajanje je jedna od metoda kojom tvrtke povećavaju svoju veličinu šireći se na postojeća ili nova tržišta. Spajanja su klasificirana u tri oblika, a to su: vodoravno spajanje, vertikalno spajanje i spajanje konglomerata. Pripajanje ili akvizicija predstavlja oblik stjecanja vlasništva i kontrole od strane jedne tvrtke u cijelini ili djelomično nad nekim poduzećem. Preuzimanje ili akvizicija je kupovina dijela ili cjelokupnog poduzeća gdje preuzeto poduzeće pravno nastavlja poslovanje jer su promjene nastale samo u vlasničkoj strukturi, a ne i u organizacijskoj. Dakle, akvizicija se odnosi na kupnju dionica nekog poduzeća koje ne moraju nužno iznositi 51%.

Razlika između akvizicije i preuzimanja je ta da se akvizicija odnosi na prijateljsko stjecanje cijelog ili djelomičnog poduzeća, a preuzimanje na neprijateljsko stjecanje jer se jedno poduzeće opire preuzimanju. Što se tiče razlike između spajanja i akvizicije, akvizicijom ne nastaje novo poduzeće već postojeće poduzeće nastavlja s radom.

⁴K. Marić, J. Matić, „Inozemna izravna ulaganja u Republiku Hrvatsku i usporedba s odabranim nerazvijenim zemljama“, *Zbornik sveučilišta Libertas*, Vol. 3, No. 3, 2018.,

https://hrcak.srce.hr/search/?show=results&style=1&c%5B0%5D=article_search&t%5B0%5D=inozemna+izravna+ulaganja+u+Republiku+Hrvatsku+i+usporedba+s+odabranim+nerazvijenim+zemljama

2.1.2. *Greenfield investicije*

Greenfield ulaganja su vrsta inozemnih ulaganja s kojima ulagač investira u nove projekte stjecajući pravo vlasništva, upravljanja i kontrole nad poslovnim subjektom u koji on investira. Poslovni subjekt, koristeći raznovrsna sredstva i kapital matičnog poslovnog subjekta, pokreće izgradnju nekretnina, pribavlja sirovine i materijale te zapošljava radnu snagu. Zapošljavajući određeni broj ljudi greenfield investicije utječu na gospodarski rast smanjujući broj nezaposlenih.

Greenfield ulaganja predstavljaju najrijeđi oblik inozemnog ulaganja pogotvo u tranzicijskim zemljama zbog velikog rizika investiranja, a najčešći primjerci greenfielda investicija su velika kapitalna ulaganja u proizvodne pogone, rafinerije i luke.

Greenfield investicija oblik je ulaska na tržište koji se obično koristi kada tvrtka želi postići najviši stupanj kontrole nad stranim aktivnostima. Osim potencijalnih poreznih olakšica ili subvencija u uspostavljanju greenfield ulaganja, glavni cilj takvog ulaganja je postizanje visoke razine kontrole nad poslovnim poslovanjem i izbjegavanje posredničkih troškova.

2.1.3. *Brownfield investicije*

Brownfield investicije predstavljaju oblik inozemnih investicija suprotnih od greenfield investicija jer ulagač investira u već postojeće gospodarske infrastrukture ili bivše proizvodne lokacije s ciljem pokretanja novih ili proširenja postojećih poslovnih aktivnosti. Takav oblik inozemnih ulaganja može bit dugačak i kompliciran, a vrlo je čest oblik stranog ulaganja kod tranzicijskih zemalja zbog mnogobrojno neiskorištenih kapaciteta i kompanija koje su u stečaju ili procesu privatizacije. Brownfield investicije često se poduzimaju kad tvrtka želi uložiti i započeti s radom u novoj zemlji, ali ne želi snositi visoke početne troškove povezane s greenfield investicijom. Temelj utemeljenja ulaganja u brownfield je ulazak na novo strano tržište.⁶

⁶ Corporate finance institute, Greenfield investment (web stranica), dostupno na: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/strategy/greenfield-investment/>

Corporate finance institute, Brownfield investment (web stranica), dostupno na: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/strategy/brownfield-investment/>

2.2. Prednosti i nedostaci inozemnih izravnih ulaganja

Inozemna izravna ulaganja mogu donijeti pozitivne i negativne efekte kod investitora, ali i domaćina tj. zemlje u kojoj se investira.

Tri osnovne prednosti koje inozemna ulaganja pružaju zemlji domaćinu su: rast zaposlenosti, pozitivna bilanca plaćanja te mogućnost korištenja resursa koji su joj inače bili uskraćeni ili joj nedostaju.⁷ Ukratko prijenos kapitala, tehnologije, menadžerskih vještina i znanja. Što se tiče bilance plaćanja postoje i loši učinci koji utječu na njeno pogoršavanje, a nastaju zbog većih repatrijacija profita u matičnu kompaniju te u situacijama kada podružnica ne koristi domaće dobavljače već uvozi velik broj inputa. Matičnoj zemlji se pruža prilika za lokalnom proizvodnjom vlastitih proizvoda uz prilagodbu potreba i ukusa lokalnog tržišta kao i razvoja prepoznatljivog imena.

Loša strana inozemnih ulaganja za zemlju domaćina jest smanjenje nacionalnog suvereniteta i autonomije u smislu kako će se strani vlasnici domaće imovine ponašati prema njoj, kao i negativan efekt što se tiče domaće konkurencije, onemogućavanja razvoja mlade industrije u slabije razvijenim zemljama kao i istiskivanje postojećih konkurenata sa tržišta ostvarujući monopol.⁸

Za zemlju investitor stavke prednosti su ujedno i stavke nedostataka. Bilanca plaćanja se može poboljšati, ali i pogoršati kao što se može doći do porasta, ali i pada zaposlenosti. Ukoliko inozemna izravna ulaganja služe kao supstitut za vlastiti izvoz ili uvoz robe na domaćem tržištu proizvedene u inozemstvu uz niže troškove djeluju kao negativni efekt na trgovinsku bilancu kao i početni odljev kapitala, dok se priljevom kapitala od zarade u stranoj zemlji kao i izvozom inputa i kapitalne opreme pozitivno utječe na bilancu plaćanja.⁹ Zaposlenost raste u slučajevima povećanja izvoza, a pada u slučajevima kada inozemna izravna ulaganja služe kao supstitut za domaću proizvodnju.

⁷ B. Matić, *Međunarodno poslovanje*, Zagreb, Sinergija nakladništvo d.o.o., 2004., str. 229.

⁸ Ibidem, str. 230.

⁹ loc. cit.

Tablica 1. Prikaz prednosti i nedostataka greenfield inozemnih izravnih ulaganja

PREDNOSTI	NEDOSTACI
Visoka razina kontrole nad poslovnim operacijama, proizvodnjom i proizvodom	Iznimno visoko rizična ulaganja
Zaobilaženje trgovinskih ograničenja	Barijere i potencijalno visoki troškovi pri ulasku na tržišta
Otvaranje novih radnih mjesta	visoki fiksni troškovi

Izvor: obrada autora prema: Corporate finance institute (2019), Greenfield investment, dostupno na:

<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/strategy/greenfield-investment/> (19.09.2019.)

Tablica 2. Prikaz prednosti i nedostataka brownfield inozemnih izravnih ulaganja

PREDNOSTI	NEDOSTACI
Mogućnost bržeg pristupa novom vanjskom tržištu	Povećanje troškova zbog velike nadogradnje infrastrukture
Niži fiksni troškovi zbog već postojeće infrastrukture	Visoka cijena održavanja i uzdržavanja objekta
Može uključivati postojeća odobrenja i licence od vlade	Lokalizacijska ograničenja
Niži troškovi osposobljavanja zbog već zaposlenih radnika u objektu	Nepredviđeni porezni problemi

Izvor: obrada autora prema: Corporate finance institute (2019), Brownfield investment, dostupno na:

<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/strategy/brownfield-investment/> (19.09.2109.)

2.3. Ciljevi inozemnih izravnih ulaganja

U inozemnom ulaganju postoji četiri cilja zbog kojih strani investitori ulažu u tranzicijske države, razvijene države i države u razvoju, a to su:

1. Širenje tržišta
2. Povećanje efikasnosti
3. Pristup resursima
4. Uvećanje imovine¹⁰

Uz navedene ciljeve spada još i strateški cilj investiranja u vitalne inpute, poput nafte i plina, koji je iniciran od strane vlade pojedinih zemalja.

Svi se ciljevi investiranja međusobno isprepliću te je istovremeno ostvarivanje nekoliko ciljeva čest slučaj kod preuzimanja i spajanja gdje se oni ostvaruju u relativno kratkom vremenu.

Statistički ured Ujedinjenih naroda u razvijene države svrstava:

1. zemlje članice OECD-a, osim Mexica, Južne Koreje i Turske
2. nove članice Europske unije - Cipar, Estoniju, Litvu, Latviju, Maltu i Sloveniju
3. Andoru, Izrael, Lihtenštajn, Monako i San Marino¹¹

Investiranjem u razvijene zemlje, širenje tržišta je najvažniji cilj kojeg investitori žele postići. Zatim slijedi uvećanje imovine koja se najvećim dijelom ostvaruje putem spajanja i preuzimanja. Može se raditi o materijalnoj ili nematerijalnoj imovini, no za strane investitore što se tiče ulaganja u razvijene zemlje, važnije je pribavljanje nematerijalne imovine poput licenci, patenata i brandova dok je za zemlje u razvoju bitnija materijalna imovina.

¹⁰ D. Pavlović, *Inozemne direktne investicije u međunarodnoj trgovini*, Zagreb, Golden marketing – Tehnička knjiga, 2008., str. 41.

¹¹ Ibidem, str. 42.

U tranzicijske zemlje pripadaju države srednje i jugoistočne Europe te države nastale raspadom bivšeg SSSR-a, a sve ostale države koje se ne ubrajaju u razvijene i tranzicijske, zovu se zemlje u razvoju.¹²

Tranzicijskim zemljama i zemljama u razvoju elementi politike prema stranom kapitalu i ekonomskom razvoju poput privatizacije većine poduzeća, liberalizacije ulaska stranog kapitala izmjenom nacionalnog zakonodavstva te smanjenje poreza je omogućilo veliki priljev inozemnih izravnih ulaganja. Ciljevi tranzicijskih zemalja i zemalja u razvoju jesu osvajanje novih tržišta, resource - seeking¹³ te osiguranje opskrbe strateškim proizvodnim inputima. Od svih tih navedenih ciljeva, osvajanje tržišta je osnovni cilj jer je širenje tržišta uvjet opstanka i rasta multinacionalnih kompanija kojeg one postižu uz relativno mala ulaganja u kratkom vremenu jer je u zemljama u razvoju te tranzicijskim zemljama prisutna slabija tehničko – tehnološka opremljenost domaćih poduzeća te nerazvijena konkurencija uz prisustvo nedovoljno marketinških i menadžerskih znanja i vještina. Isto tako, multinacionalnim kompanijama je jako veliki plus ulagati u te zemlje zbog jeftinijih faktora proizvodnje u smislu niže cijene rada, uz koju se može ostaviti dodatna zarada kombinirajući bolju organizaciju rada i nove tehnologije kako bi se u što kraćem roku postigla produktivnost poduzeća u razini produktivnosti poduzeća razvijenih zemalja.¹⁴

¹² Ibidem, str.43.

¹³ Pristup resursima

¹⁴ Loc. cit.

2.4. Efekti inozemnih ulaganja na trgovinu i siromaštvo

Suvremena literatura rezultirala je razvojem nekoliko hipoteza o makroekonomskoj supstitutivnosti i mikroekonomskoj komplementarnosti FDI i trgovine:

- dolazi do izvoza inputa i komplementarnih finalnih proizvoda matične kompanije u podružnice,
- povećava se uvoz finalnih proizvoda iz zemlje odredišta FDI, kao i uvoz zbog realokacije inozemnih aktivnosti,
- djelomično se supstituira izvoz matične kompanije u treće zemlje izvozom podružnice,
- simetričnost utjecaja FDI na trgovinu. Zemlja odredišta smanjuje uvoz finalnih proizvoda iz zemlje podrijetla zbog povećane lokalne proizvodnje, no povećava uvoz sirovina i poluproizvoda. Zemlja odredišta povećava izvoz u zemlju podrijetla i u treće zemlje, osobito ako je dio neke regionalne ekonomske integracije.¹⁵

Tržišno orijentirana inozemna izravna ulaganja u sektoru proizvodnje obično predstavljaju supstitut izvozu. Rezultat takvih ulaganja je smanjenje izvoza gotovih proizvoda s povećanjem uvoza nabave inputa. Osim ulaganja u sektor proizvodnje, tržišno orijentirana inozemna izravna ulaganja uključuju i ulaganja u uslužni sektor kod kojih nema negativnih posljedica na proizvodnju i trgovinu zemlje odredišta već ima pozitivne učinke na potrošnju i s tim povezane trgovinske tijekove. Jedan od najčešćih oblika direktnih stranih investicija su ona koja su temeljena na jeftinojradnih snazi koja pozitivno pridonosi trgovini zemlje odredišta povećavajući njezin izvoz.

Inozemni ulagači koji ulaze u zemlje koje primjenjuju strategiju uvozne supstitucije najčešće se orijentiraju na opsluživanje lokalnog tržišta, proizvodeći dobra koja bi se inače uvozila. Oni koji ulaze u izvozno orijentirane zemlje vjerojatnije će se orijentirati na izvozne aktivnosti, a njihov doprinos više će biti usmjeren u marketing i distribuciju, a manje u osiguravanje naprednije tehnologije.¹⁶

¹⁵M. Grgić, V. Bilas, Franc S., *Inozemna izravna ulaganja i ekonomski razvoj*, Zagreb, Ekonomski fakultet Zagreb, 2012., str. 234.

¹⁶*Ibidem*, str. 236.

Što se tiče efekta inozemnih izravnih ulaganja na siromaštvo, značaj i uloga direktnih stranih investicija osobite je važnosti jer je ono sredstvo ostvarivanja ekonomskog rasta koji je nužan za rješavanje brojnih ekonomskih i socijalnih pitanja. Smanjivanje siromaštva ovisi o tome kako se koristi od direktnih stranih investicija distribuiraju između sektora, radnika i kućanstava. Inozemna izravna ulaganja povećavajući zaposlenost smanjuju razinu siromaštva te doprinose rastu izvoza i produktivnosti tj. nacionalnog dohotka koji otvara brojne mogućnosti pomoći siromašnima.

3. ANALIZA KRETANJA INOZEMNIH IZRAVNIH ULAGANJA U ZEMLJAMA SREDNJE I ISTOČNE EUROPE

Ekonomski rast i razvoj cilj je kojemu teže sve zemlje pa tako i zemlje srednje i istočne Europe. Zbog nedostatka vlastitih sredstava one iskazuju potrebu za pribavljanjem inozemnog kapitala kojim bi podigle razinu međunarodne konkurentnosti svojih gospodarstava.

Posljednjih godina došlo je do dinamičnog rasta inozemnih izravnih ulaganja na globalnoj razini, pogotovo u Europsku uniju koja zbog jedinstvenog tržišta bez carina u međusobnom prometu te uporabe jedinstvene valute u velikom broju članica pridonosi slobodnijem kretanju kapitala i njegovom plasmanu u najprofitabilnije djelatnosti. Zbog liberalizacije kretanja kapitala u EU, koja je pridonijela sve većim priljevima i odljevima inozemnog izravnog ulaganja, Europska unija je postala najveći ulagač na svijetu te posjeduje trećinu svjetskih zaliha inozemnih ulaganja. Kao tržišni vođa bilježi značajne koristi otvorenog gospodarstva, a Lisabonskim sporazumom uvelike smanjuje i ukida zapreke inozemnim ulaganjima.

Unatoč različitim politikama poticanja inozemnih ulaganja, EU nastoji razviti zajedničku sveobuhvatnu politiku poticanja na razini regionalne integracije kojom bi olakšala inozemna ulaganja te zaštitila sve aktivnosti koje su s ulaganjem povezane kao što su npr. transakcije plaćanja, neopipljiva imovina te zaštita intelektualnog vlasništva.¹⁷

Relativno značenje inozemnih izravnih ulaganja za zemlju domaćina može se mjeriti usporedbom FDI-a s domaćim bruto proizvodom zemlje. Tako podaci tablice 4. pokazuju stanje zaliha inozemnih izravnih ulaganja tj. udio inozemnih izravnih ulaganja u % BDP-a.

¹⁷ R. Jovančević, *Ekonomski učinci globalizacije i Europska unija*, Zagreb, Mekron promet, 2005., str. 368.

Tablica 3. Stanje zaliha FDI u % BDP-a u zemljama srednje i istočne Europe od 2013. do 2017. godine

	2013.godina	2015.godina	2017. godina
BUGARSKA	4.2	3.8	4.6
ČEŠKA	9.5	10	11.6
ESTONIJA	26.4	27.1	27.6
HRVATSKA	7	11.4	10.5
LATVIJA	5.1	5.8	5.9
LITVA	6.8	6.4	7
MAĐARSKA	135.5	119.9	131.2
POLJSKA	5.6	5.9	5.4
RUMUNJSKA	0.4	0.5	0.3
SLOVAČKA	4.7	2.9	3.3
SLOVENIJA	14.3	14.2	13.7

Izvor: obrada autora prema podacima sa EUROSTAT-a (2019), Inozemna izravna ulaganja u postotku BDP-a, koji su dostupni na: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00106&plugin=1> (01.04.2019.)

Prema podacima iz tablice 3 vidljivo je kako je kod većine navedenih zemalja došlo do pada pa do rasta udjela FDI u % BDP-u. Stanje FDI u % BDP-a kod Bugarske u 2013. godini je iznosilo 4.2 % dok je u 2015. godini došlo do smanjenja u iznosu od 0.4 % što je za tu godinu na kraju rezultiralo s 3.8 %, a u 2017. godini je došlo do rasta udjela FDI koji je tada iznosio 4.6% BDP-a. Isti slučaj promjena stanja FDI u % BDP-a iz pada u rast prisutan je i kod sljedećih država kao što su Litva, Slovačka i Mađarska. Češka, Estonija i Latvija bilježe stalan rast kao što je vidljivo na tablici. Njihovi udjeli iz

godine u godinu rastu dok na primjeru Hrvatske u 2017. godini je došlo do pada za 0.9 % BDP-a, a takav rast pa pad je prisutan u zemljama kao što su Rumunjska te Poljska. Za razliku od ostalih država Slovenija jedina bilježi pad za navedene godine, s 14.3% u 2013. godini je palo na 14.2% u 2015.godini, a zatim je u 2017.godini došlo do daljnjeg pada na 13.7%.

Tablica 4 . Priljevi inozemnih izravnih ulaganja u razdoblju od 2013. do 2018. godine izraženo u milijunima američkih dolara

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
BUGARSKA	1 837	461	2 661	1 110	2 608	2 059
HRVATSKA	961	2 879	270	1 808	2 037	1 159
ČEŠKA	3 639	5 492	465	9 815	9 522	9 479
ESTONIJA	769	684	36	1 096	1 712	1 309
MAĐARSKA	3 402	7 807	-14 797	-5 753	3 261	6 389
LATVIJA	903	780	708	174	732	879
LITVA	469	-23	870	264	652	905
POLJSKA	2 734	14 269	15 271	15 690	9 179	11 476
RUMUNJSKA	3 601	3 211	3 839	4 997	5 406	5 888
SLOVAČKA	-604	-512	106	805	2 277	475
SLOVENIJA	-151	1 050	1 674	1 245	782	1 419

Izvor: obrada autora prema podacima sa UNCTAD-a (2019), World investment report 2019, koji su dostupni na: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2019_en.pdf (28.06.2019.)

Na temelju tablice 4 vidljivo je da su najveće ukupne priljeve FDI u promatranim godinama imale zemlje poput Češke, Poljske i Rumunjske, a najmanje Latvija i Slovačka dok su se Hrvatska, Slovenija i Mađarska našle negdje na sredini iako je Mađarska 2015. godine ostvarila najveći pad priljeva FDI-a od svih zemalja tijekom navedenih godina.

Tablica 5. Odljevi inozemnih izravnih ulaganja u razdoblju od 2013. do 2018. godine izraženo u milijunima američkih dolara

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
BUGARSKA	187	267	175	429	355	387
HRVATSKA	-168	1 963	11	-338	687	354
ČEŠKA	4 019	1 620	2 487	2 182	7 560	5 277
ESTONIJA	513	43	183	539	744	-22
MAĐARSKA	1 886	3 868	-16 119	-8 303	1 119	1 991
LATVIJA	4152	387	68	148	140	150
LITVA	192	-29	85	108	33	838
POLJSKA	-1 346	2 898	4 996	11 600	2 760	864
RUMUNJSKA	-281	-373	562	5	-96	13
SLOVAČKA	-313	43	6	99	350	234
SLOVENIJA	-214	275	267	290	315	82

Izvor: obrada autora prema podacima sa UNCTAD-a (2019), World investment report 2019, koji su dostupni na: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2019_en.pdf (28.6.2019.)

Iz tablice 5 vidljivo je kako odljev FDI-a za navedeno razdoblje od 2013. do 2018. godine fluktuirajućeg oblika tj. da iz godine u godinu raste i pada. Najveće iznose odljeva FDI-a ima Mađarska i to dvije godine zaredom, 2015. godine s iznosom od - 16 119 milijuna američkih dolara te 2016. godine sa iznosom od -8 303 milijuna američkih dolara.

4. PRIMJERI INOZEMNIH ULAGANJA U ZEMLJE SREDNJE I ISTOČNE EUROPE

4.1. Inozemna izravna ulaganja u Hrvatsku

Hrvatska je srednje velika europska zemlja s glavnim gradom Zagrebom. Ona na sjeveru graniči sa Slovenijom i Mađarskom, na istoku sa Srbijom i Bosnom i Hercegovinom, a na jugu s Crnom Gorom, dok na zapadu s Italijom ima morsku granicu. Hrvatska je članica Ujedinjenih naroda, Vijeća Europe, Svjetske trgovinske organizacije, Organizacije za europsku sigurnost i suradnju, Organizacije Sjevernoatlantskog ugovora i Europske unije.

Inozemna izravna ulaganja u tranzicijskim zemljama te zemljama u razvoju počela su pritjecati početkom devedesetih godina dok su u Hrvatskoj zbog ratnih okolnosti počele kasnije. Hrvatska kao i ostale tranzicijske zemlje suočila se s padom zaposlenosti i opadanjem proizvodnje prelaskom s planske na tržišnu ekonomiju. Tijekom tog prelaska sukladno tome dolazi do liberalizacije tržišta koja sa sobom nosi pozitivne i negativne strane poput jače trgovinske veze s inozemstvom, priljeva inozemnog kapitala te jačanja uvoza roba na štetu domaće proizvodnje.

Hrvatska je malo otvoreno gospodarstvo čija otvorenost predstavlja intenzivno trgovanje s ostatkom svijeta te aktivnost na međunarodnim tržištima. Kao mala zemlja, Hrvatska nema utjecaja na svjetska ekonomska zbivanja poput inozemne kamatne stope, svjetskih cijena te međunarodnih tokova kapitala. Činjenica da Hrvatsku ekonomiju karakterizira visoka eurizacija, koja je rezultat visoke zaduženosti u stranoj valuti euru, deprecijacija valute bi mogla doprinijeti izvozu, ali sukladno tome bi posljedično rezultirala snažnim redistribucijskim učinkom od dužnika prema kreditorima.¹⁸

U Hrvatskoj su inozemna izravna ulaganja započela u predtranzicijskom razdoblju krajem 80 – tih godina koja su se početkom 90- tih godina smanjila zbog ratnih zbivanja. Važno je naglasiti kako je Hrvatska prije tranzicije bila jedna od razvijenijih

¹⁸ N. Mustać, *Zbornik radova; Modeli razvoja hrvatskog gospodarstva; Ekonomske posljedice priljeva inozemnog kapitala na hrvatsko gospodarstvo*, Zagreb, Ekonomski fakultet sveučilišta u Zagrebu, 2018., str. 179.

zemalja na Balkanu pa je tako uz Sloveniju zbog visoke razine gospodarskog razvoja i ekonomskih veza po pitanju međunarodne trgovine u 80-tim godinama ostvarila početnu prednost u odnosu na zemlje u regiji tj. zemlje bivše Jugoslavije.

Danas, Hrvatska privlači inozemne investitore poticajnim mjerama koje su uređene su Zakonom o poticanju ulaganja (NN, br. 102/15, 25/18, 114/18) i odnose se na investicijske projekte u: proizvodno-prerađivačkim aktivnostima, razvojno-inovacijskim aktivnostima, aktivnostima poslovne podrške i aktivnostima usluga visoke dodane vrijednosti.

Potpore uključuju:

- porezne potpore za mikropoduzetnike,
- porezne potpore za male, srednje i velike poduzetnike,
- potpore za opravdane troškove novih radnih mjesta povezanih s projektom ulaganja,
- potpore za opravdane troškove usavršavanja povezanih s projektom ulaganja,
- potpore za: razvojno-inovacijske aktivnosti, aktivnosti poslovne podrške i aktivnosti usluga visoke dodane vrijednosti,
- potpore za kapitalne troškove projekta ulaganja,
- potpore za radno intenzivne projekte ulaganja,
- potpore za projekte ulaganja kroz gospodarsko aktiviranje neaktivne imovine u vlasništvu Republike Hrvatske.¹⁹

Poticajne mjere mogu koristiti poduzetnici, koji su registrirani u Republici Hrvatskoj, koja vrše ulaganje u dugotrajnu imovinu u minimalnom iznosu od:

- 50.000 € i uz otvaranje najmanje 3 nova radna mjesta za mikropoduzetnike,
- 150.000 € i uz otvaranje najmanje 5 novih radnih mjesta za male, srednje i velike poduzetnike,

¹⁹ Invest Croatia (web stranica) dostupno na: <http://investcroatia.gov.hr/poticaji-2/poticaji-za-investicijske-projekte/> (pristupljeno 30.8.2019.)

- 50.000 € i uz uvjet otvaranja najmanje 10 novih radnih mjesta za centre za razvoj informacijsko-komunikacijskih sustava i softvera.

Potpora za početnu investiciju se izračunava kao postotak vrijednosti investicije, a koja se utvrđuje na temelju opravdanih troškova investicije. Opravdani troškovi investicije su: materijalna imovina poput vrijednosti nekretnina/zgrada i opreme/strojeva te nematerijalna imovina poput prava na patente, licence i know-how ili 2 godine bruto plaće.

Minimalno razdoblje očuvanja investicije i otvorenih novih radnih mjesta povezanih s ulaganjem je 5 godina za velike poduzetnike, a 3 godine za male i srednje poduzetnike, ali ne može biti kraće od razdoblja korištenja poticajnih mjera.²⁰

Slika 1. Porezni poticaji u Hrvatskoj

Iznos investicije (€ mil.)	Broj novozaposlenih	Razdoblje očuvanja novih radnih mjesta (godine)	Umanjenje stope poreza na dobit	Razdoblje (godine)
0,15 -1 (0,05-1 za mikro i za centre za razvoj informacijsko-komunikacijskih sustava i softvera)	5(3 za mikro, 10 za centre za razvoj informacijsko-komunikacijskih sustava i softvera)	3 (SME), 5 (veliki)	50%	10 (5 za mikro)
1-3	10	3 (SME), 5 (veliki)	75%	10
>3	15	3 (SME), 5 (veliki)	100%	10

Izvor: Invest Croatia (2018), Poticaji za investicijske projekte, dostupno na:

<http://investcroatia.gov.hr/poticaji-2/poticaji-za-investicijske-projekte/> (30.08.2019.)

¹⁹ Invest Croatia (web stranica) dostupno na: <http://investcroatia.gov.hr/poticaji-2/poticaji-za-investicijske-projekte/> (pristupljeno 30.8.2019.)

Slika 2. Poticaji za zapošljavanje u Hrvatskoj

Stopa nezaposlenosti po županijama	Poticajne mjere za opravdane troškove otvaranja novih radnih mjesta*	Poticajne mjere za razvojno inovacijske aktivnosti	Poticajne mjere za aktivnosti poslovne podrške i aktivnosti usluga visoke dodane vrijednosti
<10%	10% (max. 3,000 €) za zapošljavanje grupa osoba propisanih člankom 9. stavkom 3. Uredbe o poticanju ulaganja*	+50% (1,500 €)	+25% (750 €)
	4% (max. 1,200 €) za zapošljavanje ostalih osoba	+50% (600 €)	+25% (300 €)
10-20%	20% (max. 6,000 €) za zapošljavanje grupa osoba propisanih člankom 9. stavkom 3. Uredbe o poticanju ulaganja*	+50% (3,000 €)	+25% (1,500 €)
	8% (max. 2,400 €) za zapošljavanje ostalih osoba	+50% (1,200 €)	+25% (600 €)
>20%	do 30% (max. 9,000 €) za zapošljavanje grupa osoba propisanih člankom 9. stavkom 3. Uredbe o poticanju ulaganja*	+50% (4,500 €)	+25% (2,250 €)
	12% (max. 3,600 €) za zapošljavanje ostalih osoba	+50 % (1,800 €)	+25% (900 €)

Izvor: Invest Croatia (2018), Poticaji za investicijske projekte, dostupno na:
<http://investcroatia.gov.hr/poticaji-2/poticaji-za-investicijske-projekte/> (30.08.2019.)

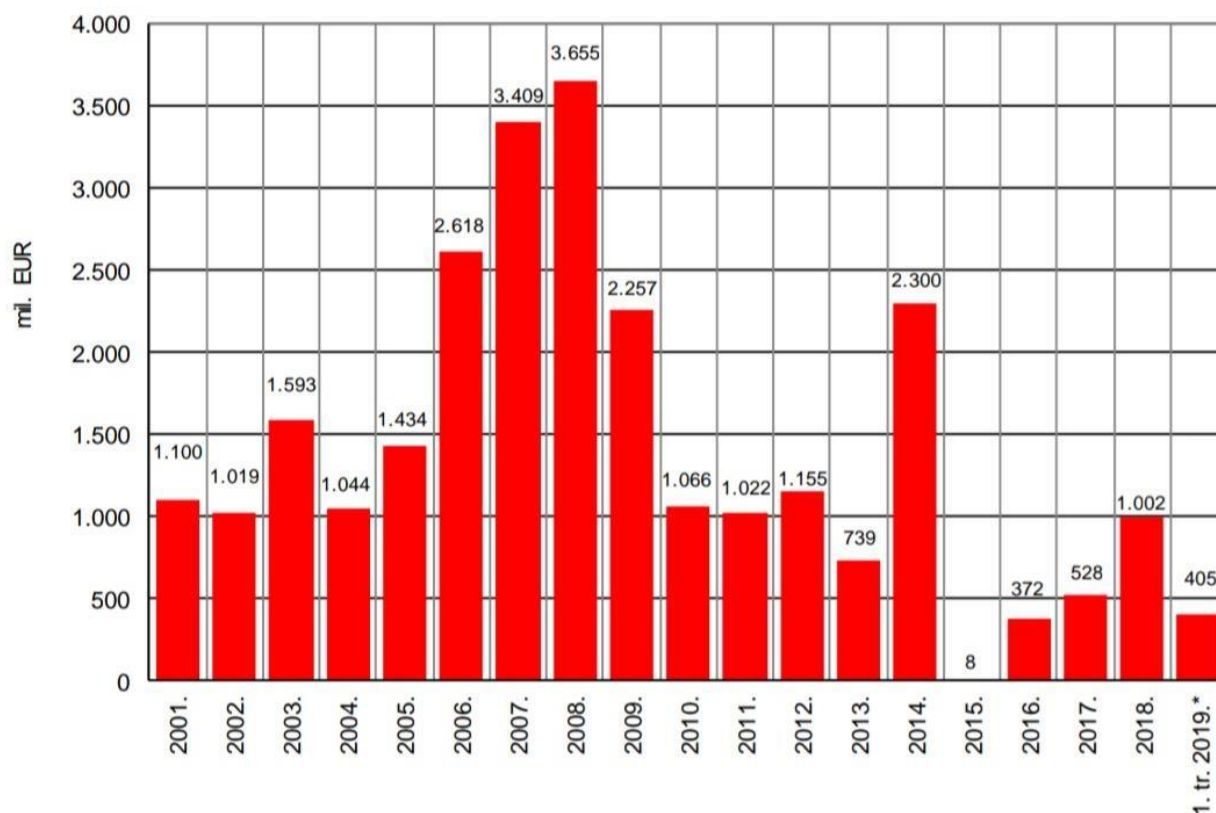
Tablica 6. Financijski tokovi inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatsku izraženo u milijunima američkih dolara, 2000 – 2017. godine

	PRILJEV	ODLJEV
2000.	993	4
2001.	1 011	148
2002.	958	572
2003.	1 792	129
2004.	1 270	347
2005.	1 786	228
2006.	3 291	262
2007.	4 633	314
2008.	5 317	1 437
2009.	3 048	1 261
2010.	1 155	68
2011.	1 699	142
2012.	1 510	-86
2013.	961	-168
2014.	2 789	1 963
2015.	270	11
2016.	1 808	-338
2017.	2 037	687
UKUPNO	36 328	6 981

Izvor: Izrada autora prema UNCTAD-u (2018), Inozemna izravna ulaganja: godišnji ulazni i vanjski tokovi i zalihe, dostupno na: https://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx?sCS_ChosenLanguage=en (24.09.2019.)

Na temelju tablice 6 vidljivo je kako su priljevi i odljevi FDI-a u Hrvatskoj fluktuirajući. Priljevi inozemnih izravnih ulaganja najviše su iznosili 2008. godine sa iznosom od 5 317 milijuna američkih dolara, a najmanje 2015. godine u iznosu od 270 milijuna američkih dolara. Što se tiče odljeva, najveći odljev FDI-a iznosio je 1 963 milijuna američkih dolara i to 2014. godine.

Slika 3. Prikaz obveza inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatskoj u razdoblju od 2001 – 1. tr. 2019. (u mil. EUR)

Izvor: Hrvatska narodna banka, Standardni prezentacijski format, dostupno na: https://www.hnb.hr/analize-i-publikacije/redovne-publikacije/spf?p_p_id=documentfolderfilter_WAR_hnbportlet&p_p_lifecycle=1&p_p_stat e=normal&p_p_mode=view& documentfolderfilter_WAR_hnbportlet_javax.portlet.action =searchAction (pristupljeno 03.10.2019.)

U nastavku je priložena tablica inozemnih izravnih ulaganja u zemlji Hrvatskoj po zemljama ulagačima u vremenskom razdoblju zadnjih dvadeset godina.

Tablica 7. Neto inozemna izravna ulaganja u Hrvatskoj po zemljama ulagačima u mil. EUR-a, 1998-Q12019.g.(spajanja i preuzimanja)

ZEMLJA	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	Q1 2019 2)	UKUP NO
SLOVENIJA	7,8	2,5	1,7	7,5	35,4	3,6	6,7	2,6	-9,1	-2,6	15,4	-7,8	158,4	-11,9	-66,3	85,9	354,9	150,5	-57,3	80,9	103,2	-7,4	878,1
SRBIJA	0	9,1	7,2	1,6	7,4	66,8	50,4	44,6	131,5	72,1	102,9	-33,8		18,8	171,9	-12,2	32,7	52,1	-13,6	30,9	48,1	11,3	806,8
CRNA GORA	1,8	0	0	0	2,3	0,9	0,2	0,2	3,6	0,1	8,3	14,9	3,6	13,5	4,2	5,7	4,9	8	8,1	153,9	23,4	12	270
POLJSKA	40	18,7	14,5	9	-2	1,4	-9	3,5	-44,5	6,8	2	-0,6	39,4	0,3	-5,9	-34,4	10	2,6	22,1	19,1	15,4	-0,7	198
MAKEDONIJA	2,8	-0,3	0,1	0,5	0,4	1,3	1,9	1,4	1,1	17,1	34,4	12,3	4,7	3,8	-4,8	-2,4	8	-1,2	1,2	13,1	5,2	0,8	103,1
RUSIJA	-0,5	0	0	0	1,7	0,1	1,8	0,2	0,3	6,4	11,2	31,4	2,4	35,2	-0,7	4,5	-0,6	6,8	0,7	-3,2	0,3	2,9	101,1
AUSTRIJA	10,5	0,2	4,3	-6,5	1,1	0,5	0,6	-2	1,7	19,7	-18,1	0,9	35,8	0,5	-12,7	6,4	-0,8	-30,2	0,6	6	20,1	22,5	70,4
DANSKA	1	0	0	0	0	0	1	0	0	-0,7	2	0,5	6,1	8,9	2,6	5,8	9,1	6,7	7,6	8,4	4,9	-10,9	53,1
SAD	2,3	0	0	0,1	3,9	0,3	-0,5	0,5	0,5	2	3,8	4,9	0,8	28,9	6,5	-7,4	-1,4	-0,6	-0,6	0	5	0,1	52,5
MAĐARSKA	1,1	0,1	1,4	1,4	-1	-0,4	13,9	1,2	11,4	323,3	-242,9	-44	116,6	21,8	-3	6,6	7,2	-179,3	1,3	0	4,7	-0,3	44,7
ITALIJA	24,9	0	0,2	0	0,1	0,1	0,3	1,5	-2,3	1,4	-0,5	-1	2,8	-3,3	0,7	-6,4	-6	1,1	0,4	-0,6	-1,8	15,7	42,8
ŠVICARSKA	18,5	-5,5	-2,5	0,1	477,7	17,9	168,5	4,6	0,1	-555,5	17,3	-2,8	3,4	18,1	5	4,5	56	-185	-11,9	-11,7	-13,2	37,9	42,3
BELGIJA	0	0	0	0	0	0	3,5	4,3	0	0	-0,1	-0,1	0	0	12	6,7	-5,3	-1,7	4,5	-1	4,1	7,1	34,1
SLOVAČKA	1,9	2	-1	0,1	0	-0,7	-0,2	-1,5	0,2	0	7	1,2	0,4	0,1	0,7	14	0,9	0,1	-0,4	0,8	-0,6	0,2	25,2
RUMUNJSKA	0	0	0	0,2	0,9	0,5	0	-0,1	0,2	0,2	2	-1,3	-1	-1,2	1,6	3,5	-21,6	-0,3	-0,4	7,1	21,7	11,6	23,8
LIHTENŠTAJN	0	0	-0,8	-0,4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10,4	2,8	-2,1	0,3	2,5	3,7	1,7	18
NJEMAČKA	2,5	-0,9	0,2	0,2	-3,6	4,2	-0,3	6,1	-5,6	-2,8	-0,1	-10,6	158,2	2,3	-162,1	0	4	-2,3	1,7	4,5	-5,6	22,2	17,6
ČEŠKA	0	0	0	0	9,4	2,1	4,4	0,6	-0,1	0,6	-0,3	0,5	0,3	0	-1,3	-1,2	-4	-1	2,6	1,9	4,6	-5,9	13,4
LUKSEMBURG	0	0	0	0	0	0	0,3	1,1	0,2	1,7	0,1	0,3	0,1	0,2	40,7	-40,4	0	0,4	-0,1	-0,2	1,7	6	12
BUGARSKA	0	0	0	0,1	0,3	-0,1	0,1	-0,2	-0,1	0,1	-0,1	-0,2	-0,3	1,2	5,6	2	3,6	3,2	0,6	-2,3	0,3	-4,3	9,5
INDIJA	0	0	0	0,2	6	0	0	-0,1	-0,5	-0,1	-0,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5,6
VELIKA BRITANIJA	0,6	-1,1	8,3	5,8	8,7	3	5,4	16,2	1,8	-3,2	-1,7	5,2	-22,2	-20,1	-2,9	0	0,3	-0,4	-2,8	-0,1	0,1	0,2	5,2
TURSKA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,3	1,5	4,5	-7,8	-0,4	0,1	-0,2	0,6	2,6	-0,2	-0,1	0,2	3,4	4,6
ŠVEDSKA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,5	-0,5	0,7	-0,3	0	-0,2	3,3	11,5	2,5	-15	2,6
IRSKA	0	0	0	0	0	0	0	0	-0,9	0	0	-0,3	0	0	0,9	-0,4	0	0	0,1	0	5,8	-3,7	1,7
NORVEŠKA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,1	-3,4	-1,3	0,5	1,7	8,9	-0,8	2,7	-4	-6	2,4	0,8	1,6

Izvor: obrada autora prema: HNB (2019), Neto stjecanje financijske imovine (po zemljama) dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistics/statistical-data/rest-of-the-world/foreign-direct-investments> (pristupljeno 24.09.2019.)

U sektorskoj strukturi priljeva FDI-a od 1993.-2018. u Hrvatskoj se preko 1.500,00 milijuna eura uložilo u djelatnosti financija, trgovine na veliko te u upravljačke djelatnosti, a značajno manje u djelatnosti poput proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja koksa, naftnih derivata i nuklearnog goriva.

INOZEMNA IZRAVNA ULAGANJA U HRVATSKOJ PO DJELATNOSTIMA IZRAŽENO U POSTOTCIMA, 1993 - 2018.

Djelatnost	Postotak
Trgovina na veliko, osim trgovine motornim vozilima i motociklima	21%
Financijske uslužne djelatnosti, osim osiguranja i mirovinskih fondova	21%
Upravljačke djelatnosti; savjetovanje u vezi s upravljanjem	19%
Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka	9%
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	8%
Vodeni prijevoz	-
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	-
Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka	-
Trgovina na veliko, osim trgovine motornim vozilima i motociklima	-
Financijske uslužne djelatnosti, osim osiguranja i mirovinskih fondova	-
Upravljačke djelatnosti; savjetovanje u vezi s upravljanjem	-
Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka	-
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	-
Vodeni prijevoz	-

24

Na temelju prikaza, inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatskoj po djelatnostima, vidljivo je da najveći udio zauzimaju financijske uslužne djelatnosti (osim osiguranjima i mirovinskim fondovima) i trgovini na veliko (osim trgovine motornim vozilima i motociklima) s istim postotkom udjela a to je 21%. Zatim slijede upravljačke djelatnosti s udjelom od 19 % te proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka s udjelom od 9%.

Tablica 8. Struktura izravnih inozemnih ulaganja u Hrvatskoj tijekom razdoblja 1993 – 2004. godine te od 2008 – 2018. godine (u mil. EUR-a)

GODINA	VLASNIČKA ULAGANJA			ZADRŽANA DOBIT	DUŽNIČKI INSTRUMENTI			UKUPNO
	U poduzeće izravnog ulaganja	U izravnog ulagača	Između horizontalno povezanih poduzeća		U poduzeće izravnog ulaganja	U izravnog ulagača	Između horizontalno povezanih poduzeća	
1993.	15,2	0,0	0,0	n/a	n/a	n/a	n/a	15,2
1994.	5,7	0,0	0,0	n/a	n/a	n/a	n/a	5,7
1995.	5,4	0,0	0,0	n/a	n/a	n/a	n/a	5,4
1996.	20,7	0,0	0,0	n/a	n/a	n/a	n/a	20,7
1997.	161,0	0,0	0,0	6,7	53,0	0,0	0,0	220,7
1998.	70,1	0,0	0,0	2,2	72,9	0,0	0,0	145,2
1999.	59,6	0,0	0,0	2,1	-1,5	0,0	0,0	60,3
2000.	37,4	0,0	0,0	8,5	5,5	-0,7	0,0	50,6
2001.	125,9	0,0	0,0	19,8	-9,9	-0,2	0,0	135,6
2002.	592,8	0,0	0,0	8,3	7,7	0,3	0,0	609,1
2003.	71,4	0,0	0,0	31,7	15,3	1,5	0,0	119,9
2004.	93,5	0,0	0,0	165,8	23,6	17,8	0,0	300,7
...								
2008.	817,2	0,0	0,0	118,6	45,8	24,5	0,0	1.006,1
2009.	1.069,3	0,0	0,0	-117,1	-2,9	21,3	0,0	970,6
2010.	-280,8	0,0	119,8	7,3	386,0	13,1	0,0	245,4
2011.	-129,2	0,0	74,3	-7,4	-15,1	-19,9	0,0	-97,3
2012.	105,6	0,0	0,5	-70,8	-115,5	-6,5	0,0	-86,7
2013.	56,0	0,0	6,4	-163,5	-40,3	30,5	0,0	-110,8
2014.	1.565,0	0,0	-0,4	-212,0	157,3	33,2	65,3	1.608,5
2015.	380,5	0,0	2,4	-262,4	76,9	-31,4	-207,0	-41,0
2016.	116,6	0,0	-192,7	-91,2	22,1	50,6	-82,4	-176,9
2017.	342,8	0,0	-0,7	121,9	58,9	-14,3	76,6	585,1
2018.	102,6	0,0	-0,5	160,5	-14,8	70,2	57,7	375,7

Izvor: Izrada autora prema: HNB-u (2019), Imovina u milijunima eura, dostupno na:

<https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/sektor-inozemstva/inozemna-izravna-ulaganja> (27.06.2019.)

U Hrvatskoj je od 1993. do 2004. godine uloženo približno 17 milijardi eura inozemnih izravnih ulaganja što se većina iznosa odnosila na vlasnička ulaganja odnosno na izravna ulaganja u poduzeće. Vlasnička ulaganja navedenog razdoblja odnose se na privatizacijske procese čijim su se prihodom popunjavali proračunski manjkovi. Prema podacima iz prethodne tablice vidljivo je da su do 1997. godine strana ulaganja najvećim dijelom vlasnička po obliku te da se radi o izravnim inozemnim ulaganjima u poduzeća, a nakon 1997. godine dolazi do dužničkog ulaganja i zadržane dobiti koja je od 2001. počela naglo rast te je dostigla vrhunac 2004.godine iznosom od 165,8 milijuna eura.

U Hrvatskoj rast inozemnih ulaganja trajao je do 2009. godine koja bilježi više od milijardu eura ulaganja, no kako je tom razdoblju uslijedila globalna ekonomska kriza koja je uhvatila Hrvatsku došlo je do osjetnog pada inozemnog ulaganja, a do ponovnog oporavka od financijske krize vidljivo je 2014. godine kada inozemna izravna ulaganja iznose 1,6 milijardi eura.

4.2. Inozemna izravna ulaganja u Sloveniju

Slovenija je mala europska zemlja koja na zapadu graniči s Italijom, na sjeveru s Austrijom, na sjeveroistoku s Mađarskom, a na istoku i jugu s Hrvatskom te na jugozapadu ima izlaz na Jadransko more. Ona je članica Ujedinjenih naroda, Europske Unije i NATO saveza.

Slovenija je potpuno otvorena za inozemna ulaganja ne diskriminirajući inozemne ulagače, a svoje napore usredotočuje na izgradnju snažnog okruženja pogodnog za poslovanje kao preduvjeta za postizanje investicija u izravna strana ulaganja s kojima bi se povećao gospodarski rast Slovenije. U prošlosti, Slovenija nije bila atraktivna lokacija za inozemna izravna ulaganja, a razlog tomu su bili model privatizacije te domaći uslužni sektor koji je za tako malu zemlju bio dosta konkurentan sa snažnim uporištem što je odaslalo jasne signale stranim kompanijama da moraju uložiti velike napore kako bi postigle konkurentnost na tako malom tržištu, osim toga Slovenija je bila mlada zemlja koja je započela prijelaz na tržišno gospodarstvo s malim domaćim tržištem koje je graničilo sa nestabilnom regijom.

Stvaranje poticajnog investicijskog okruženja bio je izazov gospodarskom razvoju Slovenije. Bespovratna potpora zajedničko je obilježje država članica EU-a, a uz to je adekvatan pravni okvir i stabilno makroekonomsko okruženje. Slovenija je kroz fiskalne, financijske te ostale poticaje poput programa podrške regionalnom razvoju za regije u nepovoljnijem položaju te lokalni poticaji u smislu jednostavnijeg pristupa industrijskim mjestima, komunalnim priključcima te ne plaćanje poreza motivirala strane investitore da posluju kod nje. Fiskalni poticaji se odnose na porezne olakšice za ulaganja, naknada za amortizaciju te mogućnosti prenošenja gubitka naprijed gdje porezni obveznik može prenijeti gubitak nastao u jednom obračunskom razdoblju umanjenjem porezne osnovice, ali samo do iznosa porezne osnovice za fiskalno razdoblje. Prema izvoru OECD-a 2018. godine opća stopa poreza na dobit u Sloveniji je utvrđena na 19%. Što se tiče poreznih olakšica za ulaganja, osnovicu poreza na dobit mogu se smanjiti za 40% iznosa uloženog u postrojenja i opremu i/ili nematerijalne imovine i za 100% iznosa uloženog u istraživanje i razvoj (samo do oporezive osnovice).

Iznos finansijskih poticaja:

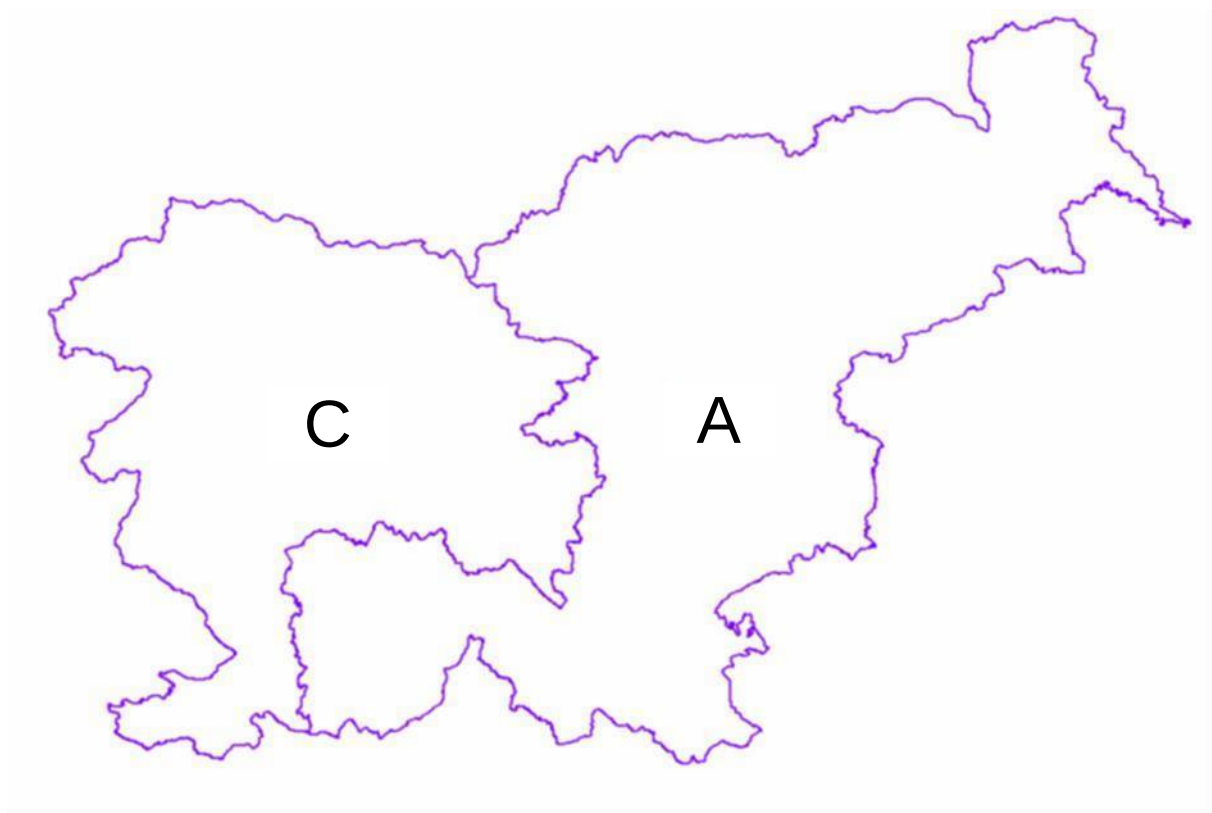
1. Na področju „a” karte regionalne pomoči nisu više od:

- 25% opravdanih troškova za velika poduzeća,
- 35% opravdanih troškova za srednja poduzeća i
- 45% opravdanih troškova za mala poduzeća.

2. Na področju „c” karte regionalne pomoči iznos novčanih poticaja nije veći od:

- 10% opravdanih troškova za velika poduzeća,
- 20% opravdanih troškova za srednja poduzeća,
- 30% opravdanih troškova za mala poduzeća

Slika 4 . Karta regionalne pomoći 2015. - 2020.

Izvor: Invest Slovenia (2019), Poticaji, dostupno na: <https://www.investslovenia.org/business-environment/incentives/> (30.08.2019.)

Prva strateška partnerstva domačih i stranih tvrtki mogu se pratiti još od 1970-ih (Bayer, Semperit, Naue). Prvi značajni priljevi izravnih stranih ulaganja krajem osamdesetih i početkom devedesetih bili su povezani s odlukom stranih partnera da ulažu u kapital svojih slovenskih partnera koji rade pod inozemnom licencom ili na temelju ugovora (Renault, Bosch, Siemens, Henkel, ÖMV). Pored toga, došlo je do prodaje problematičnih lokalnih tvrtki u vlasništvu Fonda za razvoj: npr. Karton Količevo, koji je najprije prodat Saffa grupi, a kasnije Mayr-Melnhof; Papirnica Vevče, prodaje se Brigl & Bergmeister). Te su akvizicije bile uvertira za masovnu privatizaciju. Prve stavke na području financijskih usluga (Bank Austria, Creditanstalt) također datiraju iz tog razdoblja.²¹

Tablica 9. Glavni strani investitori u Sloveniji po sektorima

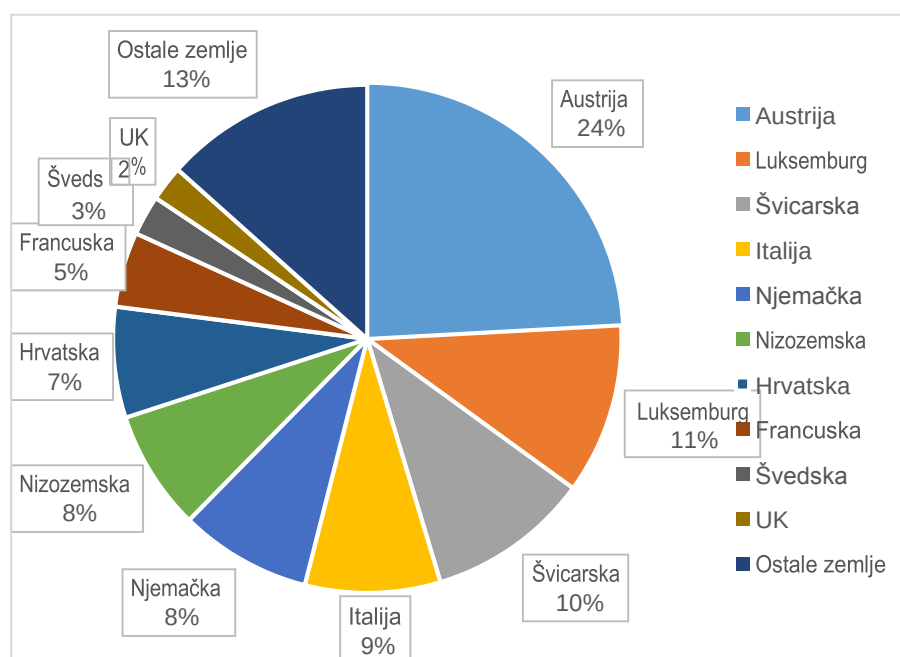
PROIZVODNJA	Aviat Networks, Belimed, BSH Bosch i Siemens Hausgeräte, Brigl & Bergmeister, Carthago, Danfoss, EGO Elektro Geräte, Ecolab, Geberit, GKN Italia, Goodyear Dunlop Tyres Europe, Grammer Automotive, Gruppo Bonazzi, Hella, Henkel, Johnson Controls, Knafla, Lana, Henf, Johnson Controls, Kna Perlmooser, Meyr Melnhof, Odelo, Palfinger, Poclain Hydraulic, Renault, Safilo Group, Sandoz Group, Siemens, Sogefi, Solvay, Styria, Sun Roller, Unicut, Vogtronics, XAL, Wolford, Yaskawa
FINANCIJSKE USLUGE	Hypo-Alpe-Adria banka, KBC, Raiffeisen banka, Intesa SanPaolo, Société Générale, UniCredit Bank
MALOPRODAJA	Aldi Süd, E. Leclerc, Eurospin Italia, Harvey Norman, Lidl, MOL, ÖMV, Rutar, Spar
DRUGE USLUGE	AC Nielsen, Debitel, Deloitte, DHL, Ernst & Young, GfK, Grieshaber Logistik, KPMG, IBM, ISS Servissystem, McDonald's, Microsoft, Mobilkom, Oracle, PricewaterhouseCoopers, SAP, Schenker, Sodexo Alliance, S&T

Izvor: Invest Slovenia (2019), Inozemna izravna ulaganja u Sloveniji, dostupno na: <https://www.investslovenia.org/business-environment/fdi-in-slovenia/> (30.08.2019.)

²¹ Invest Slovenia (web stranica) dostupno na: <https://www.investslovenia.org/business-environment/fdi-in-slovenia/> (pristupljeno 30.8.2019.)

Prema UNCTAD podatcima priljevi izravnih stranih ulaganja u Sloveniji porasli su sa 782 milijuna USD u 2017. na 1,4 milijarde USD u 2018, a ukupna količina izravnih stranih ulaganja predstavlja 31% BDP-a zemlje. Najvažnije zemlje investitori za Sloveniju su Njemačka, Sjedinjene Američke Države, Austrija, Italija i Švicarska. Njemačka preko austrijskih podružnica čini veliku većinu neizravnih ulaganja u Sloveniji, a SAD je preko podružnica u Luksemburgu, Švedskoj, Njemačkoj i Švicarskoj. Inozemne izravne investicije kako u Sloveniji tako i ostalim zemljama su se smanjile zbog gospodarske krize 2008.godine te poteškoća Europi od 2011.godine, a najveći nedavni priljevi izravnih stranih ulaganja su pre -privatizacijska preuzimanja (Goodyear, Ljubljana Airoirt, Mahle) ili klasična preuzimanja (Lek-Novartis, Simobil-Mobilkom, SKB-Societe Generale, NLB-KBC itd.).

Grafikon 2. Prikaz glavnih zemlja investitora u Sloveniji 2016. godine prikazano u postotku njihova udjela u inozemnom ulaganju

Izvor : obrada autora prema: Invest Slovenia (2019), Inozemna izravna ulaganja u Sloveniji, dostupno na: <https://www.investslovenia.org/business-environment/fdi-in-slovenia/> (27.06.2019.)

U 2016. godini prema grafikonu 2 prikazano je kako su u Sloveniju najviše ulagale Austrija s 24%, Luksemburg s 11%, Švicarska s 10%, a najmanje Švedska i Engleska s 3 i 2% inozemnog ulaganja.

Tablica 10. Financijski tokovi inozemnih izravnih investicija u Sloveniji izraženo u milijunima američkih dolara, 2000 – 2017. godine

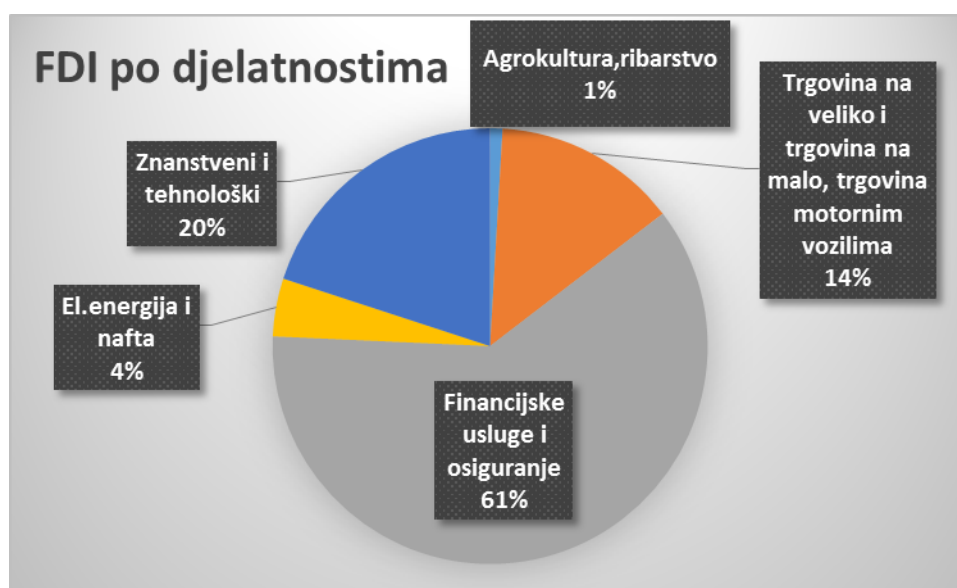
	PRILJEV	ODLJEV
2000.	137	66
2001.	359	144
2002.	1570	152
2003.	271	475
2004.	675	546
2005.	562	629
2006.	706	839
2007.	757	1579
2008.	1218	1408
2009.	-476	214
2010.	105	-18
2011.	1087	198
2012.	339	-259
2013.	-151	-214
2014.	1050	275
2015.	1674	267
2016.	1260	287
2017.	702	107
UKUPNO	11 845	6 695

Izvor: izrada autora prema UNCTAD-u (2018), Inozemna izravna ulaganja: godišnji ulazni i vanjski tokovi i zalihe, dostupno na: https://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx?sCS_ChosenLanguage=en (27.06.2019.)

Na temelju tablice 10 vidljivo je kako su priljevi i odljevi FDI-a u Sloveniji fluktuirajući. Priljevi inozemnih investicija najviše si iznosili 2002. godine i to s iznosom od 1 570 milijuna američkih dolara, a najmanje 2009. godine s negativnim iznosom od -476 milijuna američkih dolara. Što se tiče odljeva, najveći odljev FDI-a iznosio je 2007. godine s iznosom od 1 579 milijuna američkih dolara.

Što se tiče djelatnosti i FDI-a, povijesno gledano, sektori koji najviše privlače izravna strana ulaganja su proizvodnja, transport i skladištenje, financijske usluge i osiguranje, distribucija, komercijalna usluga i leasing, kemijski proizvodi, gume i plastični proizvodi, inženjering, papir, telekomunikacije i turistička industrija.

Grafikon 3. Struktura inozemnih izravnih ulaganja u Sloveniji po odabranim djelatnostima, 2017. godine

Izvor: Slovenska narodna banka, Direct investment 2017, dostupno na: <https://www.bsi.si/en/publications/statistical-reports/direct-investment> (pristupljeno 04.10.2019.)

Grafikon 3 pokazuje kako 61% FDI priljeva po djelatnostima čini sektor financijskih usluga i osiguranja, zatim ih prate trgovina na veliko i trgovina na malo s trgovinom motornih vozila s postotkom od 14 %, a najmanje inozemna ulaganja pripadaju djelatnosti agrokulture i ribarstva s iznosom od 1%.

Prema izvješću Economist Intelligence Unit, predviđa se da će priljevi inozemnih izravnih ulaganja u Sloveniju porasti za 22,5% u sljedeće tri godine. Slovenija se trenutno nalazi na 40. mjestu od 190 ekonomija u smislu lakoće poslovanja. (za tri mjesta u odnosu na prethodnu godinu).

U budućnosti se očekuje povećanje prisutnosti stranih ulagača u Sloveniji što će rezultirati priljevom izravnih stranih ulaganja iz sljedeći izvora:

- post-privatizacijske akvizicije već privatiziranih poduzeća će nastaviti raditi na koncentraciji vlasništva povezujući čvor sa strateškim partnerom s čime će ostvariti prednost potrebnu za održavanje udjela na domaćem tržištu i širenje na prekogranična tržišta
- ovlašteni fondovi za privatizaciju i drugi državni fondovi konsolidirati će svoj portfelj s ciljem povećanja likvidnosti njihove imovine
- greenfield investicije
- proširenje postojećih tvrtki u stranom vlasništvu. Ovo je bio najveći izvor novih radnih mjesta u proizvodnom sektoru²²

²²InvestSlovenia, Inozemna izravna ulaganja u Sloveniji (web stranica):
<https://www.investslovenia.org/business-environment/fdi-in-slovenia/>

5. ZAKLJUČAK

Inozemna izravna ulaganja predstavljaju vrstu ulaganja s kojima strani vlasnik stječe najmanje 10% udjela u temeljnom kapitalu trgovačkog društva. Inozemna izravna ulaganja sastavni su dio platne bilance, a uključuju vlasnička ulaganja, zadržanu dobit te dužničke odnose između vlasnički povezanih rezidenata i nerezidenata. Postoje tri oblika inozemnih izravnih ulaganja, a to su greenfield i brownfield investicije te oblik spajanja i preuzimanja. Inozemna izravna ulaganja donose pozitivne i negativne efekte za investitora te za zemlju u kojoj se investira. Što se tiče pozitivne strane zemlje domaćina inozemnih izravnih ulaganja izraženo je rastom zaposlenosti, pozitivnom bilancom te mogućnošću korištenja resursa koji su joj prethodno bili uskraćeni ili nedostupni. Isto tako, dolazi do prijenosa kapitala, tehnologije te znanja i vještina. S druge strane, inozemna izravna ulaganja negativno djeluju na zemlju domaćina i to na način da dovodi do smanjenja nacionalnog suvereniteta i autonomije zbog načina na koji će se strani investitor ponašati prema imovini zemlje domaćina. Kod zemlje investitora inozemna izravna ulaganja ujedno predstavljaju i prednosti i nedostatke jer bilanca plaćanja se može poboljšati, ali i pogoršati kao što može doći do rasta, ali i pada zaposlenosti ovisno o tome da li je došlo do povećanja izvoza ili inozemna izravna ulaganja služe kao supstitut za domaću proizvodnju. Općenito, inozemna izravna ulaganja imaju veliki utjecaj na gospodarstvo tj. trgovinu i siromaštvo. Inozemna izravna ulaganja povećavajući zaposlenost smanjuju razinu siromaštva te doprinose rastu izvoza i produktivnosti tj. nacionalnog dohotka koji otvara brojne mogućnosti pomoći siromašnima, a što se tiče trgovine dolazi do izvoza inputa i komplementarnih finalnih proizvoda matične kompanije u podružnice, povećava se uvoz finalnih proizvoda iz zemlje odredišta FDI, kao i uvoz zbog realokacije inozemnih aktivnosti, djelomično se supstituira izvoz matične kompanije u treće zemlje izvozom podružnice.

Tijekom posljednja dva desetljeća porasla je uloga, ali i potražnja za inozemnim izravnim ulaganjima. Ekonomski rast i razvoj je cilj kojemu sve države teže pa tako i zemlje srednje i istočne Europe koje zbog nedostatka vlastitih sredstava iskazuju potrebu za pribavljanjem inozemnog kapitala. Instrumenti privlačenja inozemnih izravnih ulaganja su najčešće porezne olakšice, smanjenje carinskih barijera te

raznovrsne potpore i poticaji poput potpore za početnu investiciju ili poticaji za zapošljavanje.

Što se tiče ukupnih priljeva inozemnih izravnih ulaganja kod zemalja EU 13, bez Cipra i Malte, u posljednjih šest godina najveća su ostvarila Češka, Poljska i Rumunjska, a najmanje Latvija i Slovačka, dok je s druge strane Mađarska ostvarila najveće iznose odljeva inozemnog izravnih ulaganja u istom vremenskom razdoblju.

Hrvatska i Slovenija poreznim poticajima, poticajima za zapošljavanje te raznim potporama privlače inozemne ulagače. U Hrvatsku su najviše uložile zemlje poput Slovenije, Srbije, Crne Gore, Poljske, Rusije i Makedonije dok su u Sloveniju najviše uložile Austrija pa Luxembourg, Švicarska, Italija, Njemačka i Nizozemska. Uspoređujući inozemna izravna ulaganja u Hrvatskoj i Sloveniji prema sektorima ulaganja u gospodarstvo, najdominantniji su financije i osiguranje te trgovina na veliko koji zajedno čine oko 50% cjelokupnoga inozemnog ulaganja u te zemlje.

SAŽETAK

Rad se bavi analizom kretanja inozemnih izravnih ulaganja u zemljama srednje i istočne Europe. U radu je definiran pojam inozemnih izravnih ulaganja te su objašnjene njegove vrste poput greenfielda, brownfielda te spajanja i preuzimanja s njihovim prednostima i nedostacima, isto tako obrazloženi su efekti koje inozemna izravna ulaganja imaju na trgovinu i siromaštvo te koji su njihovi ciljevi. U radu je promatrano kako inozemna izravna ulaganja utječu na gospodarstvo zemalja srednje i istočne Europe s detaljnijom analizom Hrvatske i Slovenije. Najveće priljeve inozemnih izravnih ulaganja ostvarila je Češka, Poljska i Rumunjska, a najmanje Latvija i Slovačka. U Hrvatsku su najviše uložile zemlje poput Slovenije, Srbije, Crne Gore, Poljske, Rusije i Makedonije dok su u Sloveniju najviše uložile Austrija, Luxembourg, Švicarska, Italija, Njemačka i Nizozemska.

Ključne riječi: inozemna izravna ulaganja, greenfield, brownfield te spajanja i preuzimanja, poticajne mjere, zemlje srednje i istočne Europe, Republika Hrvatska, Slovenija

SUMMARY

This text discusses the analysis of the movement of foreign direct investment in the countries of Central and Eastern Europe. Foreign direct investment types like greenfield, brownfield and mergers and acquisitions are defined in this text with their advantages and disadvantages. In addition, the text also explains the effects of foreign investment on trade and poverty and what are the goals of the foreign direct investment. Foreign direct investment flows in central and eastern Europe will be detailed analyzed in countries like Croatia and Slovenia. The largest inflows of foreign direct investment were in the Czech Republic, Poland and Romania, and the least in Latvia and Slovakia. Countries such as Slovenia, Serbia, Montenegro, Poland, Russia and Macedonia invested most in Croatia, while Austria, Luxembourg, Switzerland, Italy, Germany and the Netherlands invested most in Slovenia.

Key words: foreign direct investment , greenfield, brownfield and mergers and acquisitions, FDI attracting strategy, Central and Eastern European countries, Republic of Croatia, Slovenia

LITERATURA

Knjige:

1. Andrijanić, I. i Pavlović, D. (2012.) Menadžment međunarodne trgovine. Zagreb: Visoka poslovna škola Libertas.
2. Grgić, M., Bilas, V. i Franc, S. (2012.) Inozemna izravna ulaganja i ekonomski razvoj. Zagreb: Ekonomski fakultet Zagreb.
3. Jovančević, R. (2005.) Ekonomski učinci globalizacije i Europska unija. Zagreb: Mekron promet.
4. Kersan-Škabić, I. (2017.) Suvremeni trendovi u međunarodnoj ekonomiji. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
5. Lazibat, T. i M. Kolaković, Međunarodno poslovanje u uvjetima globalizacije, Zagreb, Sinergija, 2004.
6. Matić, B. (2004.) Međunarodno poslovanje. Zagreb: Sinergija.
7. Pavlović, D. (2008.) Inozemne direktne investicije u međunarodnoj trgovini. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.

Zbornik:

1. Družić, G., Družić, I., ur. (2018), Modeli razvoja Hrvatskog gospodarstva: Ekonomske posljedice priljeva inozemnog kapitala na hrvatsko gospodarstvo. Zagreb, Sveučilište u Zagrebu Ekonomski fakultet Zagreb
2. K. Marić, J. Matić, „ Inozemna izravna ulaganja u Republiku Hrvatsku i usporedba s odabranim nerazvijenim zemljama“, *Zbornik sveučilišta Libertas*, Vol. 3, No. 3, 2018., https://hrcak.srce.hr/search/?show=results&stype=1&c%5B0%5D=article_search&t%5B0%5D=inozemna+izravna+ulaganja+u+Republiku+Hrvatsku+i+usporedba+s+odabranim+nerazvijenim+zemljama

Članci u časopisima:

1. Bilas, V., Franc, S., Uloga inozemnih izravnih ulaganja i načini poticanja, EFZG, Serija članaka u nastajanju, Članak broj 06-13, Zagreb, dostupno na: <http://web.efzg.hr/repec/pdf/clanak%2006-13.pdf>

Internet izvori:

1. HNB: <https://www.hnb.hr/statistics/statistical-data/rest-of-the-world/foreign-direct-investments> (27.3.2019.)
2. Invest Slovenia: <https://www.investslovenia.org/business-environment> (27.6.2019.)
3. Eurostat: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (1.4.2019.)
4. UNCTAD: <https://unctad.org/en/Pages/publications.aspx> (pristupljeno
5. Santander Trade Portal: Global trade made easy: <https://en.portal.santandertrade.com/establish-overseas/slovenia/investing> (27.6.2019.)
6. Invest Croatia: <http://investcroatia.gov.hr/> (30.8.2019.)
7. Corporate finance institute: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/strategy/> (19.09.2019.)
8. Banka Slovenije: <https://www.bsi.si/en> (04.10.2019.)
9. OECD: <http://www.oecd.org/> (04.10.2019.)

POPIS GRAFIKONA, SLIKA I TABLICA

Popis grafikona:

Grafikon 1. Prikaz FDI-a po djelatnostima izraženo u % u razdoblju od 1993. do 2018.godine	24
Grafikon 2. Prikaz glavnih zemlja investitora u Sloveniji 2016. godine prikazano u postotku njihova udjela u inozemnom ulaganju.....	30
Grafikon 3. Struktura inozemnih izravnih ulaganja po odabranim djelatnostima u Sloveniji, 2017. godine	32

Popis slika:

Slika 1. Porezni poticaji u Hrvatskoj	19
Slika 2. Poticaji za zapošljavanje u Hrvatskoj	20
Slika 3. Prikaz obveza inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatskoj u razdoblju od 2001 - 1. tr. 2019. (u mil. EUR).....	22
Slika 4 . Karta regionalne pomoći 2015. – 2020	28

Popis tablica:

Tablica 1. Prikaz prednosti i nedostataka greenfiled inozemnih izravnih ulaganja	6
Tablica 2. Prikaz prednosti i nedostataka brownfiled inozemnih izravnih ulaganja	6
Tablica 3. Stanje zaliha FDI u % BDP-a u zemljama srednje i istočne Europe od 2013. do 2017. godine	14

Tablica 4 . Priljevi inozemnih izravnih investicija u razdoblju od 2013. do 2018.

godine izraženo u milijunima američkih dolara15

Tablica 5. Odljevi inozemnih izravnih investicija u razdoblju od 2013. do

2018. godine izraženo u milijunima američkih dolara.....16

Tablica 6. Financijski tokovi inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatsku izraženo

u milijunima američkih dolara, 2000 – 2017. godine21

Tablica 7. Neto inozemna izravna ulaganja u Hrvatskoj po zemljama ulagačima u

mil. EUR-a, 1998-Q1 2019.g. (spajanja i preuzimanja).....23

Tablica 8. Struktura izravnih inozemnih ulaganja u Hrvatskoj tijekom razdoblja

1993. – 2004. godine te 2008. – 2018. godine (u mil. EUR-a)25

Tablica 9. Glavni strani investitori u Sloveniji po sektorima.....29

Tablica 10. Financijski tokovi inozemnih izravnih investicija u Sloveniji

izraženo u milijunima američkih dolara, 2000 – 2017. godine.....31